

ریاضی و آمار دهم

مستویه دوم

(نکات و خلاصه درس)

(تمامی حقوق متعلق به مجتمع آموزشی و پژوهشی نمین می باشد.)

فصل ۱_ درس ۱: معادله و مسائل توصیفی

به تساوی $3x + 1 = 4$ یک معادله می‌گوییم این تساوی به ازای $x = 1$ برقرار است، هر معادله‌ای که دارای یک متغیر x باشد را به صورت $f(x) = 0$ می‌نویسیم، منظور از ریشه یک عبارت مقادیری از x است که در معادله صدق می‌کند.

به طور مثال در معادله $9x^2 + 30 = 33x$ منظور از حل معادله پیدا کردن x هایی است که به ازای آنها معادله برقرار باشد، در این صورت جواب‌های این معادله (یا ریشه‌های آن) به صورت زیر هستند.

$$9x^2 + 30 = 33x$$

$$\underbrace{(3x)^2}_{\text{مربع جمله مشترک}} - 11(3x) + 30 = 0 \rightarrow (3x - 5)(3x - 6) = 0$$

مربع جمله مشترک

$$\nearrow (3x - 5) = 0 \rightarrow x = \frac{5}{3}$$

$$\searrow (3x - 6) = 0 \rightarrow x = 2$$

پس ریشه‌های معادله $9x^2 + 30 = 33x$ عبارتند از $x_1 = 2, x_2 = \frac{5}{3}$.

معادلات درجه اول:

هر معادله به صورت $ax + b = 0$ که در آن a, b اعداد حقیقی و a مخالف صفر است را معادله درجه

اول می‌نامند، تنها جواب این معادله از رابطه $x = \frac{-b}{a}$ به دست می‌آید $3x + 1 = 0, \frac{5}{7}x + 3 =$

0 نمونه هایی از معادلات درجه اول هستند .

مثال‌ها

مثال ۱: اگر به ۳ برابر عددی ۷ واحد اضافه کنیم، حاصل ۵ واحد کمتر از آن عدد می‌شود، آن عدد

کدام است؟

حل: اگر عدد مورد نظر را x بگیریم داریم:

$$3x + 7 = x - 5 \quad \Rightarrow 3x - x = -7 - 5 \quad \Rightarrow 2x = -12 \quad \Rightarrow x = -6$$

مثال ۲: مجموع ۴ عدد زوج متوالی برابر ۷۶ است، کوچکترین آن‌ها چند است؟

حل: اگر چهار عدد زوج را به صورت $2x, 2x + 2, 2x + 4, 2x + 6$ در نظر بگیریم، پس داریم:

$$2x + (2x + 2) + (2x + 4) + (2x + 6) = 76 \quad \Rightarrow 8x + 12 = 76$$

$$8x = 64 \quad \Rightarrow x = 8$$

با جایگذاری $x = 8$ در $2x, 2x + 2, 2x + 4, 2x + 6$ داریم:

$$2x = 2 \times 8 = 16 \\ = 20$$

$$2x + 4 = (2 \times 8) + 4 = 16 + 4$$

$$2x + 2 = (2 \times 8) + 2 = 18$$

$$2x + 6 = (2 \times 8) + 6 = 16 + 6 = 22$$

کوچکترین عدد از بین ۴ عدد بالا عدد ۱۶ است.

مثال ها

مثال ۳: جواب معادله $\frac{1+2x}{3} - \frac{3}{4} = \frac{3x-1}{6}$ را بیابید.

حل: برای حذف کسرها کل معادله را در عدد ۱۲ ضرب می‌کنیم، چرا ۱۲؟ چون عدد ۱۲ ک.م.م اعداد ۳، ۴، ۶ است.

$$12 \times \left(\frac{1+2x}{3} - \frac{3}{4} = \frac{3x-1}{6} \right) \Rightarrow 4(1+2x) - 9 = 2(3x-1)$$

$$4 + 8x - 9 = 6x - 2 \Rightarrow 8x - 6x = 5 - 2 \Rightarrow 2x = 3 \Rightarrow x = \frac{3}{2}$$

مثال ۴: عددی را بیابید که مربع آن، ۴ برابر خود عدد باشد.

حل: اگر عدد مورد نظر را x در نظر بگیریم مربع آن برابر x^2 است و ۴ برابر عدد برابر $4x$ است، طبق گفته مسئله این دو مقدار برابرند یعنی $x^2 = 4x$.

$$x^2 - 4x = 0 \Rightarrow x(x-4) = \begin{matrix} \nearrow x_1 = 0 \\ \searrow x - 4 = 0 \rightarrow x_2 = 4 \end{matrix}$$

به ازای دو مقدار ۴ و ۰ مربع یک عدد با ۴ برابر همان عدد برابر است.

مثال ۵: ثلث عددی ۱۰ واحد بیشتر از ربع آن عدد است، آن عدد را بیابید.

$$\frac{x}{3} = \frac{x}{4} + 10$$

حل: اگر عدد را x در نظر بگیریم داریم:

$$12 \left(\frac{x}{3} = \frac{x}{4} + 10 \right)$$

با ضرب طرفین تساوی در ۱۲ مخرج کسر از بین می‌رود.

$$4x = 3x + 120 \Rightarrow x = 120$$

مثال ها

مثال ۶: طول مستطیلی ۳ برابر عرض آن است اگر محیط مستطیل ۱۲۰ باشد مساحت این مستطیل را به دست آورید.

حل: اگر طول مستطیل را x و عرض آن را y بگیریم $x = 3y$ است و از فرمول محیط مستطیل داریم:

$$2(x + y) = 120 \Rightarrow x + y = 60 \xrightarrow{x=3y} 3y + y = 60 \Rightarrow 4y = 60 \quad y = 15$$

عرض مستطیل ۱۵ است پس طول آن $x = 3y = 3(15) = 45$ است، مساحت مستطیل از حاصلضرب طول در عرض محاسبه می‌شود.

$$\text{مساحت مستطیل} = \text{عرض} \times \text{طول} = 15 \times 45 = 675$$

مثال ۷: اگر به دو برابر یک سوم عددی ۵ واحد اضافه کنیم، برابر با نصف آن عدد منهای یک می‌شود آن عدد را بیابید.

حل: اگر عدد مورد نظر را x بگیریم، ۵ واحد بیشتر از دو برابر یک سوم عددی $(\frac{2x}{3} + 5)$ با نصف آن

$$\frac{2x}{3} + 5 = \frac{x}{2} - 1 \quad \text{عدد منهای یک } (\frac{x}{2} - 1) \text{ برابر است، پس داریم:}$$

دو طرف معادله را در عدد ۶ ضرب می‌کنیم تا مخرج کسر حذف شود.

$$6 \times \left(\frac{2x}{3} + 5 = \frac{x}{2} - 1 \right) \Rightarrow 4x + 30 = 3x - 6 \Rightarrow x = -36$$

معادلات درجه دوم:

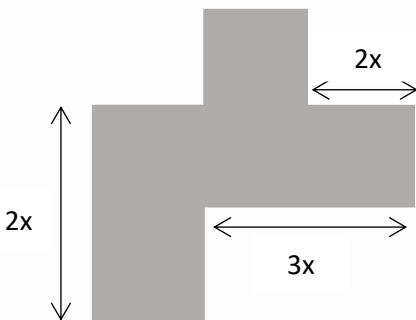
معادله درجه دوم، معادله ای به فرم $ax^2 + bx + c = 0$ است که $a \neq 0$ است، در این نوع معادلات بیشترین توان x عدد ۲ است.

مثال‌ها

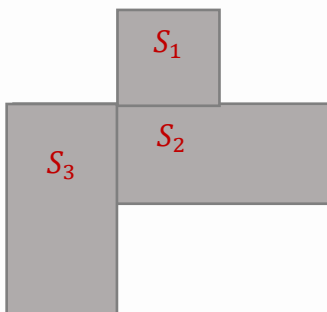
مثال ۸: در شکل روبرو تمامی پاره خط‌ها به جز ۳ پاره خط مشخص شده x هستند مساحت شکل روبرو

کدام است؟

حل: اگر مساحت شکلی از ما خواسته شود که محاسبه آن را بلد نباشیم،

آن را تبدیل به قسمت‌هایی می‌کنیم که محاسبه مساحت آن را بلدیم و در نهایت مساحت شکل اولیه می‌شود مجموع قسمت‌های کوچکتر، شکل بالا را به صورت زیر تقسیم می‌کنیم.

$$S_1 = x \times x = x^2, \quad S_2 = (3x) \times (x) = 3x^2, \quad S_3 = (2x) \times x = 2x^2$$

$$S_{\text{کل}} = S_1 + S_2 + S_3 = x^2 + 3x^2 + 2x^2 = 6x^2$$

مثال‌ها

مثال ۹: اگر $f(x) = x^2 + 2x - 5$ باشد حاصل $f(-3)$ کدام است؟

حل: اگر توجه شود در ضابطه تابع $f(x)$ به جای x عدد -3 قرار گرفته است برای محاسبه مقدار تابع باید به جای x در سمت راست معادله عدد -3 قرار بگیرد.

$$f(-3) = (-3)^2 + 2(-3) - 5 = 9 - 6 - 5 = -2$$

مثال ۱۰: اگر α یکی از ریشه‌های معادله $x^2 + 3x + 2 = 0$ باشد حاصل $\alpha^2 + 3\alpha$ را بیابید.

حل: ریشه معادله است پس می‌توان آن را به جای x در معادله قرار داد چون ریشه‌های یک معادله همواره در معادله صدق می‌کند.

$$x^2 + 3x + 2 = 0 \quad \Rightarrow \quad \alpha^2 + 3\alpha + 2 = 0 \quad \Rightarrow \quad \alpha^2 + 3\alpha = -2$$

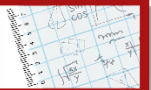
مثال ۱۱: اگر $(k-2)x^4 + (k-1)x^2 + 2x + 1 = 0$ یک معادله درجه ۲ باشد مقدار k را

بیابید.

حل: برای اینکه یک معادله درجه ۲ باشد باید بزرگترین توان x عدد ۲ باشد پس توان‌های بزرگتر از ۲ در معادله وجود ندارد، برای حذف توان ۳ در معادله بالا باید ضریب آن را برابر صفر قرار داد.

$$k - 2 = 0 \Rightarrow k = 2 \Rightarrow (2 - 1)x^2 + 2x + 1 = 0 \Rightarrow x^2 + 2x + 1 = 0$$

مسئله‌ها

مثال ۱۲: علی ۱۰ سال بزرگتر از محمد دارد اگر حاصلضرب سن این دو نفر ۷۵ باشد علی چندسال دارد؟

حل: اگر سن محمد را x در نظر بگیریم سن علی $x + 10$ است پس داریم:

$$x(x + 10) = 75$$

روش‌های متنوعی برای حل معادله بالا وجود دارد در این سوال از روش حدس و آزمایش استفاده می‌کنیم، به این صورت که با حدس یک عدد به جای x در معادله بالا باید سمت راست و چپ معادله برابر باشد.

اگر $x = 3$ باشد داریم: $3 \times (3 + 10) = 39 \neq 75$ سمت راست و چپ معادله برابر نیست.

اگر $x = 4$ باشد داریم: $4 \times (4 + 10) = 52 \neq 75$ سمت راست و چپ معادله برابر نیست.

اگر $x = 5$ باشد داریم: $5 \times (5 + 10) = 75 = 75$ سمت راست و چپ معادله برابر است پس به

جواب رسیدیم محمد ۵ سال و علی ۱۵ سال دارد.

مسئله ها

مثال ۱۳: اگر معادله $(2k + 1)x^2 + (3k)x + 1 = 0$ یک معادله درجه ۲ باشد مقادیری که k می تواند اختیار کند را بدست آورید.

حل: برای اینکه یک معادله درجه ۲ باشد باید دارای ضریب x^2 غیر از صفر باشد، پس داریم:

$$2k + 1 \neq 0 \quad \Rightarrow \quad 2k \neq -1 \quad \Rightarrow \quad k \neq -\frac{1}{2} \quad \Rightarrow \quad R - \left\{-\frac{1}{2}\right\}$$

پس مقادیری که می تواند اختیار کند همه اعداد حقیقی به جز عدد $-\frac{1}{2}$ است.

بانک محتوای آموزشی SET

آسان و سریع مطالب مهم را مرور کنید و برای آزمون آماده شوید.

همین الان کلیک کن

دوره‌های آموزشی

با دوره‌های آموزشی وارد مسیر یادگیری شوید و گام به گام خود را در کل درس راحت کنید.

نمونه‌سوال‌ات حل شده

با نمونه سوال‌ات حل شده درس به درس، مثال‌های مهم را ببینید و مفاهیم را آسان درک کنید.

خلاصه نکات

با خلاصه نکات درس به درس فقط به نکات مهم بپردازید و زمان را ذخیره کنید.

ویدئو آموزشی

با ویدئوهای کوتاه درس به درس، مطالب درس را آسان و سریع یاد بگیرید.

www.youtube.com/@saminskill

www.aparat.com/set_ir_official

www.instagram.com/set.ir.shop

t.me/set_ir_levelup

[@set_ir_levelup](https://www.facebook.com/set_ir_levelup)

[@levelupset](https://www.facebook.com/levelupset)

۰۲۱۴۴۰۷۰۷۳۰

۰۹۰۲۷۱۴۳۴۰۲

اسکن کنید